

โครงการออกแบบปรับปรุงอาคารโรงแรมแสงทอง อ.ธาตุพนม จ.นครพนม

วาทศิลป์ นิลภักตร์, สุวิชา เบญจพร

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

โครงการปรับปรุงโรงแรมแสงทอง อ.ธาตุพนม จ.นครพนม เริ่มต้นจากคุณกรรณิการ์ หนูห่วง (เจ้าของโครงการ) ได้ขอคำแนะนำเรื่องการปรับปรุงจากทางคณะทำงานบริการวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ผลการสำรวจสภาพอาคารพบว่า โรงแรมแสงทองเป็นอาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น รูปตัว L และมีบ้านพักอาศัย 2 ชั้นที่เป็นรูปแบบอาคารเชิงช่างเวียดนามตั้งอยู่ด้านใน โดยเจ้าของโครงการต้องการปรับปรุงอาคารให้กลับมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยว จุดเริ่มต้นนี้ทำให้คณะทำงานบริการวิชาการจึงได้กำหนดเป็นโครงการวิทยานิพนธ์ของ Academic studio+ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงโรงแรมแสงทองและสนับสนุนการท่องเที่ยวของอ.ธาตุพนม จ.นครพนม วิธีดำเนินการศึกษาใช้การสำรวจและบันทึกรูปแบบสถาปัตยกรรม ร่วมกับการศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยอาคารให้ตอบสนองวัตถุประสงค์โครงการ ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลจากการสำรวจบันทึกรูปแบบอาคารสามารถนำไปประยุกต์เป็นแนวทางการออกแบบโรงแรมให้สอดคล้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นและมีความปลอดภัยตามหลักการทางวิศวกรรม ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์และวิถีชุมชนสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการปรับปรุงโรงแรมแสงทอง บทสรุปของการดำเนินงานครั้งนี้ทำให้ทราบถึงกระบวนการออกแบบ โรงแรมและประวัติศาสตร์มาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดในการปรับปรุงโรงแรมแสงทองที่ถูกทิ้งร้างให้มีจุดเด่นและเป็นจุดสำคัญในย่านวันพระธาตุพนม ด้วยวิธีการปรับปรุงโครงสร้างและใช้ที่ว่างอาคารตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภายใต้กรอบโครงสร้างอาคารดั้งเดิมได้อย่างกลมกลืน ดังนั้นรูปแบบการศึกษาครั้งนี้จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นในบริบทที่แตกต่างได้

คำสำคัญ : การปรับปรุงอาคาร, โรงแรมแสงทอง , อ.ธาตุพนม

บทนำ

“โรงแรมแสงทอง” ถ้าเป็นคนในจังหวัดนครพนมริมฝั่งแม่น้ำโขง จะต้องรู้จักโรงแรมแห่งนี้อย่างแน่นอน เรียกได้ว่าเป็นโรงแรมแห่งแรกแห่งอำเภอธาตุพนมเลยก็ว่าได้ (นที, 2561) โรงแรมแสงทองเปิดขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2498 เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ด้านหลังเป็นอาคารปูน 2 ชั้นเป็นส่วนพักอาศัย อาคารหลังนี้เคยเป็นโรงแรมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับจังหวัดนครพนมเป็นอย่างมาก เรียกได้ว่าเป็นโรงแรมที่ได้รับการกล่าวถึงในหนังสือ The Rough guild Thailand



รูปที่ 1 ภาพโรงแรมแสงทองในปัจจุบัน

เป็นโรงแรมที่เปิดบริการมายาวนาน แต่ต้องปิดตัวลงไป เพราะคุณพ่อซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรมแห่งนี้ ได้เสียชีวิตลงจึงทำให้ปัจจุบันอาคารหลังนี้ไม่ได้ใช้งานให้เกิดประโยชน์ ถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ให้เช่าของร้านค้าทั่วไป ทำให้เสน่ห์และกลิ่นไอของโรงแรมในย่านนั้นหายไป ด้วยซึ่งทางเจ้าของโครงการในปัจจุบัน คุณกรรณิการ์ หนูห่วง ทายาทเจ้าของโครงการได้เป็นผู้ดูแลอาคารหลังนี้ต่อ ก็เกิดแนวคิดอยากนำอาคารหลังนี้ มาฟื้นฟูและทำนุบำรุงให้เกิดเป็นโรงแรมตามแบบฉบับของโรงแรมแสงทองในสมัยก่อน จึงเป็นหัวข้อที่ต้องค้นคว้าหาข้อมูลและความเป็นไปได้ที่จะทำให้โรงแรมนี้เกิดขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากอาคารหลังนี้ เป็นอาคารที่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวอย่างวัด

พระธาตุพนม ประมาณ 500 เมตร ก็สามารถเดินจากโครงการไปถึงวัดได้



รูปที่ 2 แผนที่ Google (2562) แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ซึ่งวัดพระธาตุพนมเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ ให้ความสนใจในการมาสักการะและกราบไหว้เป็นจำนวนมากทุกเทศกาลอยู่แล้ว ถ้าจะสร้างโรงแรมก็เป็นเหตุผลที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในจุดนี้ได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จากการสำรวจพื้นที่ยังพบว่า มีโรงแรมใกล้เคียงที่เปิดบริการจำนวนไม่มาก และ ไกลจากอาคารเก่าหลังนี้ ทำให้เมื่อสร้างโรงแรมขึ้นจะเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับโรงแรม ในบริเวณนี้
ข้อมูล : (กรรณิการ์, 2562)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้มุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงอาคารเชิงพาณิชย์ดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีสำรวจและบันทึกรูปแบบสถาปัตยกรรม ร่วมกับการศึกษาแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ของอาคาร เพื่อวางกรอบแนวความคิดในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงอาคารที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิธีการดำเนินการในลักษณะของการวิจัยจากบริบทของพื้นที่ โดยเป็นการค้นคว้าจากข้อมูลอาคารกรณีศึกษา ทั้งนี้ขั้นตอนในการดำเนินงานมีดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลจากประวัติของสถาปัตยกรรมเดิม เจ้าของโครงการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา การใช้ที่ว่างในอาคารพักอาศัย วัสดุและเทคโนโลยีการก่อสร้าง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบริบทของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่ออาคารกรณีศึกษา

3.2 การศึกษาสำรวจรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ความต้องการพื้นที่ใช้สอยภายหลังการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพอาคารให้สามารถดำเนินการเป็นอาคารพาณิชย์ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงอาคารที่เหมาะสมกับความเป็นโรงแรมและบริบทของที่ตั้งโครงการ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพ ความสำคัญและคุณค่าความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอย ข้อจำกัดทางกฎหมาย เทคนิคการ วิธีการ และความเป็นไปได้ในการก่อสร้าง เพื่อสังเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมสำหรับการวางกรอบแนวทางการดำเนินการปรับปรุงอาคารที่เหมาะสม

3.4 การสังเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมสำหรับการวางกรอบแนวทางการดำเนินการปรับปรุงอาคารที่สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.5 การประเมินผลการดำเนินงานโดยเจ้าของโครงการ การอภิปรายสรุปผลและข้อเสนอแนะแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆในบริบทแตกต่าง

ผลการวิจัย

จากขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงแนวทางในการออกแบบโครงการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.1 แนวความคิดในการออกแบบ

เริ่มจากการศึกษาข้อมูลประวัติของโรงแรมนครพนมในด้านสถาปัตยกรรมและรูปแบบที่เคยเกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดการต่อเติมอาคารในปัจจุบัน โดยลักษณะดั้งเดิมของอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นลักษณะการก่อสร้างแบบลิ้มหรือการออกแบบอาคารแบบช่างฝีมือเวียดนาม ซึ่งมีอิทธิพลต่อบ้านเรือนในย่านจังหวัดนครพนมเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบัน ลักษณะอาคารแบบลิ้มนั้นหาได้น้อยลงมาก จึงเป็นที่มาของการที่จะนำเสน่ห์ของสถาปัตยกรรมแบบลิ้มกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

4.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมจากอาคาร

ผลการสำรวจอาคารเดิมพบว่าสภาพเป็นอาคารโครงสร้าง 2 ชั้น พื้นชั้นล่างเป็นปูนชั้นที่ 2 เป็นไม้ โดยโครงสร้างไม้ส่วนใหญ่เริ่มสึกหรือแล้ว เนื่องจากมีปลวกจำนวนมากทำให้พื้นที่บางส่วนผุพังไปบ้าง ปัจจุบันในส่วนของชั้นที่ 2 ไม่ได้เปิดให้ใช้งาน ถูกทิ้งร้างในส่วนของชั้นล่าง ด้านหน้าถูกเปิดให้เป็นพื้นที่เช่าสำหรับร้านค้าทั่วไป ซึ่งอุปสรรคในการสำรวจครั้งนี้คือการที่พื้นที่บางส่วนผุพังจึงทำให้การสำรวจในครั้งแรกเป็นไปได้ยาก แต่ก็สามารถตรวจสอบได้ทั้งหมด พบว่าโครงสร้างไม้บางส่วน จะต้องมีการรื้อและนำไม้ใหม่เข้ามาทดแทนไม้เก่าที่ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว เพื่อให้ถูกหลักวิศวกรรมและการก่อสร้างอาคาร



รูปที่ 5 สภาพปัจจุบันโรงแรมแสงทองด้านหน้าอาคาร



รูปที่ 8 สภาพภายในอาคารโรงแรมแสงทอง



รูปที่ 6 สภาพปัจจุบันโรงแรมแสงทองด้านหน้าอาคารมุกกว้าง



รูปที่ 9 สภาพภายในอาคารโรงแรมแสงทอง



รูปที่ 7 สภาพภายในอาคารโรงแรมแสงทอง

จะเห็นได้ว่าปัจจุบัน อาคารถูกต่อเติม และปรับเปลี่ยนไปตามการใช้สอยของครอบครัว เจ้าของโครงการผู้อยู่อาศัย เช่นต่อเติมหลังคาในส่วนกลางของอาคารเพื่อบังแดด และสร้างอาคารปูนด้านข้างเพื่อการพักอาศัย โดยเมื่อวิเคราะห์โดยละเอียดตามหลักการก่อสร้างและการทำโรงแรมเชิงพาณิชย์ จำจะต้องมีการรีโนเวทในส่วนต่อเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยให้เหมาะสมกับความ เป็นโรงแรมตามมาตรฐานสากล โดยหลังจากปรึกษากันกับทางเจ้าของโครงการอนุญาตให้รีโนเวทตามความเหมาะสมได้เต็มที่ เนื่องจากการต่อ

เติมในหลายๆส่วนขึ้นเพราะหลายๆคนในครอบครัวยังอาศัยอยู่ในอาคารหลังนี้ (อาคารก่ออิฐถือปูนด้านหลัง) เมื่อนานเข้าจึงต้องต่อเติมเพื่อตอบสนองกับการขยายตัวของครอบครัว โดยขณะที่ทำการรื้อถอนทางครอบครัวและเจ้าของโครงการ จะทำการย้ายไปอยู่ที่บ้านใกล้ๆกันก่อนเพื่อความปลอดภัยในการก่อสร้าง

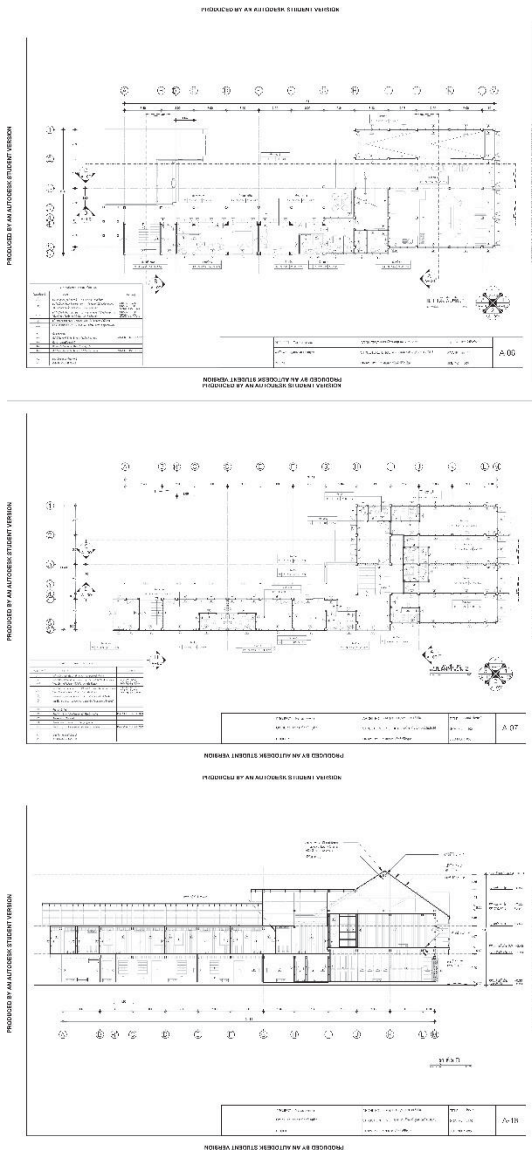


รูปที่ 10 ภาพการนำเสนองานกับเจ้าของโครงการและคนในครอบครัว

4.3 รายการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยของอาคารเพื่อสอดคล้องกับมาตรฐานโรงแรมข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจอาคารเดิมซึ่งมีสภาพเป็นอาคารบางส่วนถูกทิ้งร้าง ทรุดโทรม เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับความต้องการพื้นที่ใช้สอยรูปแบบใหม่ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทำให้สามารถพิจารณาสรุปแนวทางปรับปรุงอาคารให้เหมาะสมกับความ เป็นโรงแรมตามมาตรฐาน ดังนี้

รายการปรับปรุง	สภาพอาคาร	งานซ่อมแซม
พื้นที่ทำงาน		
ระบบสุขาภิบาล	- ในชั้นที่2ไม่สามารถใช้ระบบสุขาภิบาลได้	- วางระบบสุขาภิบาลใหม่ตามการออกแบบ
โครงสร้างอาคาร		
ฐานราก	- ฐานรากแบบแพ	- เสาค้ำเสา
เสา	- เสาไม้ขนาด 8" x 8" - เสาปูนขนาด 34cm x 34cm	- เสาไม้ขนาด 8" x 8" - เสาปูนขนาด 34cm x 34cm
โครงสร้างพื้น	- คานไม้ 2" x 7" - ดงไม้ 2" x 7" - พื้นไม้ 1 1/2" x 7"	- คานไม้ 2" x 7" - ดงไม้ 2" x 7" - พื้นไม้ 1 1/2" x 7"
โครงหลังคา	- บางส่วนผุพังจากปลวก	- เปลี่ยนใหม่ทั้งหมด
รายการตกแต่ง		
พื้น	- พื้นปูนชั้นที่1 ยังใช้งานได้ทั้งหมด - พื้นไม้ชั้นที่2 เริ่มผุพังจากปลวก	- ใช้พื้นเดิม - เปลี่ยนไม้ใหม่ทั้งหมด
Wall	- ผงปูนชั้นที่1 เริ่มเสียหาย - ผงไม้เริ่มผุพังจากปลวก	- แก้ไขตามการออกแบบใหม่ - ทูบเพื่อเปิดพื้นที่ใช้สอยบางส่วนและใช้วัสดุใหม่
Ceiling	- ฝ้าผุพังจากปลวกเป็นส่วนใหญ่	- เปิดฝ้าแก้ไขปัญหาปลวกและติดตั้งใหม่
Doors and Windows	- ประตูไม้และหน้าต่างไม้เก่าชำรุด	- เปลี่ยนประตูและหน้าต่างไม้ใหม่ทั้งหมด
Roof	- กระเบื้องหลังคามีบางส่วนชำรุด	- ปูกระเบื้องหลังคาใหม่
ระบบความปลอดภัย		
ระบบดับเพลิง	- ไม่มีถังดับเพลิง	- เพิ่มระบบดับเพลิงมือถือ - ระบบตรวจจับควันตามมาตรฐานความปลอดภัย

การประชุมวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๓
The Third FIT SSRU Conference 2020



รูปที่ 11 ภาพผังพื้นและรูปตัดที่ใช้ในการปรับปรุงอาคาร

รูปที่ 12 ภาพอาคารที่กำลังดำเนินการปรับปรุงตามการออกแบบ



รูปที่ 13 ภาพสามมิติหลังจากปรับปรุงโรงแรมแสงทอง



รูปที่ 14 ภาพสามมิติพื้นที่ใช้สอยในรูปแบบคาเฟ่



รูปที่ 15 ภาพสามมิติพื้นที่ส่วนกลางที่เป็น คอร์ทยาร์ด



รูปที่ 16 ภาพสามมิติแสดงพื้นที่ภายในห้องพัก

4.3.2 แนวความคิดและกระบวนการ สร้างสรรค์

รายละเอียดความสวยงามด้านสถาปัตยกรรมและความต้องการพื้นที่ใช้สอยข้างต้นสามารถนำมาบูรณาการร่วมกับแนวความคิดในการออกแบบปรับปรุงที่ว่างอาคารเพื่อสร้างสรรค์โรงแรมแสงทองในรูปแบบใหม่ และส่งเสริมคุณค่าของอาคารหลังนี้ ให้เป็นสถานที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมได้

สรุปและอภิปรายผล

โครงการปรับปรุงโรงแรมแสงทอง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นครั้งแรกสำหรับการสร้างสรรค์โปรเจกต์ที่เป็นโปรเจกต์จริงสำหรับนักศึกษาแล้วนั้น เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกภูมิใจในการศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากการสร้างผลกำไรให้แก่เจ้าของโครงการแล้ว ยังทำให้ได้เรียนรู้ระบบการปรับปรุงอาคาร และวิธีการที่จะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายของโครงการได้อย่างสมบูรณ์แบบ ถือเป็นโอกาสสำคัญในการที่ได้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับโครงการปรับปรุงโรงแรมแสงทองครั้งนี้ ความสำคัญในการออกแบบให้สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการจากเจ้าของโครงการ ซึ่งจะสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับโครงการต่อไปได้ในอนาคต เนื่องจากโครงการปรับปรุงอาคารลักษณะนี้

เอกสารอ้างอิง

คุณกรรณิการ์ หนูห่วง (สัมภาษณ์เมื่อ 5 มิถุนายน 2562) ข้อมูลโรงแรมแสงทอง และข้อมูลพื้นที่ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ชวลิต อธิปัตยกุล (2557) รูปแบบลิมูวอนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับพัฒนาการทางงานช่าง
นัททหทัย วนาเฉลิม (2563) แกะรอยสถาปัตยกรรมลิม โบสถ์ท้าวอีสานที่สร้างโดยชาวญวน
เว็บไซต์ Amazing Thailand (2561) เรื่องราวความเป็นมา พิพิธภัณฑสถานผู้ว่า
ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ วาทศิลป์ นิลภักตร์ (2563) โครงการปรับปรุงโรงแรมแสงทองอำเภอธาตุพนมจังหวัดนครพนม วิทยานิพนธ์ปริญญา (ตรี) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต
แผนที่ Google map (2012) แสดงภาพภูมิทัศน์พื้นที่โครงการ
นที(2561) ข้อมูลตึกเก่าเฮือนโบราณนครพนม